

วิชา หุ้นส่วน

การบรรยายภาคคำ ครั้งที่ ๗ และ ๘

วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๔

ดร.พรภัทร์ ตันติกุลานันท์

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

ครั้งที่ ๑ ศุกร์ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๔ - ๑๙.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.

ครั้งที่ ๒ ศุกร์ ๔ มิถุนายน ๒๕๖๔ - ๑๙.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.

ครั้งที่ ๓-๔ ศุกร์ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๔ - ๑๘.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.

ครั้งที่ ๕-๖ ศุกร์ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๔ - ๑๘.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.

ครั้งที่ ๗-๘ ศุกร์ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๔ - ๑๘.๐๐ - ๑๙.๕๐ น.

หัวข้อที่ ๒ ผลโดยเฉพาของการจดทะเบียน

๒.๑ หุ้่นส่วนถือเอาประโยชน์ในกิจการซึ่งไม่ปรากฏชื่อตนได้

๒.๒ ห้ามหุ้่นส่วนค้าขายแข่งกับห้าง

๒.๓ ความรับผิดชอบของหุ้่นส่วนซึ่งออกจากห้าง

๒.๔ ห้างเลิกกันเมื่อศาลมีคำสั่งให้ห้างล้มละลาย

๒.๕ สิทธิของเจ้าหนี้ของห้างต่อผู้เป็นหุ้่นส่วน

๒.๖ สิทธิของเจ้าหนี้ส่วนตัวของหุ้่นส่วนต่อห้าง

๒.๗ ข้อจำกัดอำนาจของหุ้่นส่วนผู้จัดการ

๒.๘ การลาออกจากหุ้่นส่วนผู้จัดการ

๒.๓ ความรับผิดชอบของหุ้นส่วนซึ่งออกจากห้าง

“มาตรา ๑๐๖๘ ความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน อันเกี่ยวแก่หนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนออกจากหุ้นส่วนนั้น ย่อมมีจำกัดเพียงสองปี นับแต่เมื่อออกจากหุ้นส่วน”

กำหนดเวลาสองปี เป็นระยะเวลา มิใช่อายุความ
ในระหว่างเจ้าหนี้ ลูกหนี้ และหุ้นส่วนด้วยกัน
จึงสามารถตกลงเป็นอย่างอื่นได้ (เนติ'๖๕)

นับแต่วันที่จดทะเบียนเปลี่ยนแปลงไม่ใช่ประกาศราชกิจจานุ
(เนติ'๖๕) หรือแสดงเจตนา
ถึงวันที่ใช้สิทธิเรียกร้อง เว้นแต่หนี้ระงับหรือขาดอายุความ

**เปรียบเทียบเกี่ยวกับกรณีห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน ตาม
มาตรา ๑๐๕๑

“ผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งออกจากหุ้นส่วนไปแล้วยังคงต้องรับผิดชอบ
หนี้ซึ่งห้างหุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนได้ออกจากหุ้นส่วนไป”

๒.๔ ห้ามเลิกกันเมื่อศาลมีคำสั่งให้ห้ามล้มละลาย

- การเลิกกันของห้างเหมือนกรณีห้างไม่จดทะเบียน คือ หุ้่นส่วนทุกคนตกลงกันเลิก / ตามมาตรา ๑๐๕๕ โดยผลของกฎหมาย / และมาตรา ๑๐๕๗ โดยคำสั่งศาล

- ที่เพิ่มเติมคือ “**มาตรา ๑๐๖๙** นอกจากในกรณีทั้งหลายที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๑๐๕๕ ท่านว่าห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนยอมเลิกกันเมื่อห้างหุ้นส่วนนั้นล้มละลาย” เป็นการเลิกกันโดยผลของกฎหมายมีผลทันที

๒.๕ สิทธิของเจ้าหน้าที่ของห้างต่อผู้เป็นหุ้นส่วน

มาตรา ๑๐๗๐ เมื่อใดห้างหุ้นส่วนซึ่งจดทะเบียนปิดนัดชำระหนี้ เมื่อนั้นเจ้าหน้าที่ของห้างหุ้นส่วนนั้นชอบที่จะเรียกให้ชำระหนี้เอาแต่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งก็ได้

- ห้างเป็นนิติบุคคล เจ้าหน้าที่เรียกให้ห้างรับผิดในมูลหนี้ที่อยู่ภายในขอบวัตถุประสงค์ ตามมาตรา ๖๖ แต่ตามมาตรา ๑๐๒๕ หุ้นส่วนก็ต้องรับผิดในหนี้ไม่จำกัด ดังนั้น ภายหลังห้างฯ ปิดนัดชำระหนี้ เจ้าหน้าที่จึงสามารถเรียกให้หุ้นส่วนแต่ละคนรับผิดได้โดยสิ้นเชิง หรือรับผิดร่วมกันก็ได้ (มาตรา ๑๐๗๐ และ ๑๐๒๕)

****เปรียบเทียบกับการณ์ห้างไม่จดทะเบียน** มาตรา ๑๐๕๐ เจ้าหน้าที่เรียกให้หุ้นส่วนรับผิดชำระหนี้ได้โดยตรงและไม่จำกัด

มาตรา ๑๐๗๑ ในกรณีที่กล่าวไว้ในมาตรา ๑๐๗๐ นั้น ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนนำ พิสูจน์ได้ว่า

(๑) สินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนยังมีพอที่จะชำระหนี้ได้ทั้งหมดหรือบางส่วน และ

(๒) การที่จะบังคับเอาแก่ห้างหุ้นส่วนนั้น ไม่เป็นการยาก ฉะนั้นไซ้

ศาล จะบังคับให้เอาสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วนนั้นชำระหนี้ก่อนก็ได้

สุดแต่ศาลจะเห็นสมควร

- หากห้างผิดนัดและเจ้าหนี้ฟ้องแต่หุ้นส่วน หุ้นส่วนใช้สิทธิเกี่ยงให้ไปบังคับชำระหนี้กับทรัพย์สินห้างก่อนได้ แต่ผลของการใช้สิทธิเกี่ยงต่างจากผู้ค้าประกันใช้สิทธิเกี่ยง (มาตรา ๖๘๘ และ ๖๘๙) คือ เป็นดุลพินิจศาล เจ้าหนี้จึงฟ้องหุ้นส่วนให้รับผิดชอบ โดยไม่บังคับคดีเอากับทรัพย์สินของห้างก่อนได้ (เทียบฎีกาที่ ๑๐๙๒/๒๕๔๔)

๒.๖ สิทธิของเจ้าหนี้ส่วนตัวของหุ้นส่วนต่อห้าง

มาตรา ๑๐๗๒ ถ้าห้างหุ้นส่วนซึ่งจดทะเบียนยังมีได้เลิกกันตราบใด เจ้าหนี้ของผู้เป็นหุ้นส่วนเฉพาะตัวยอมใช้สิทธิได้แต่เพียงในผลกำไร หรือเงินซึ่งห้างหุ้นส่วนค้างชำระแก่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นเท่านั้น ถ้าห้างหุ้นส่วนนั้นเลิกกันแล้ว เจ้าหนี้ยอมใช้สิทธิได้ตลอดจนถึงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นอันมีในสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วน

-ห้างยังไม่เลิก เรียกได้เพียงจากกำไร และเงินที่ห้างค้างชำระแก่หุ้นส่วน

-ห้างเลิก เรียกจากกำไร เงินที่ห้างค้างชำระแก่หุ้นส่วน และ **เงินหรือทรัพย์สินที่นำมาลงหุ้น** (เมื่อห้างเลิก ขั้นตอนชำระบัญชี จะมีการคืนหุ้น)

๒.๗ ข้อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนผู้จัดการ

- ข้อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการ เช่น ทำนิติกรรมต้องมีหุ้นส่วน ๒ คนลงลายมือชื่อ ต้องจดทะเบียนตามมาตรา ๑๐๖๔ (๖) จึงผูกพันบุคคลภายนอกตามมาตรา ๑๐๒๒ (มีการโฆษณา) และมาตรา ๑๐๒๐ (สามารถคัดถ่าย)
- หากบุคคลภายนอกเข้าทำนิติกรรมโดยฝ่าฝืนข้อจำกัดอำนาจ เรียกให้ห้างรับผิดชอบไม่ได้ ต้องเรียกหุ้นส่วนผู้จัดการรับผิดชอบตัว ตามมาตรา ๗๗ (นำเรื่องตัวแทนมาใช้กับนิติบุคคล) ประกอบมาตรา ๘๒๓ วรรคสอง เว้นแต่ห้างให้สัตยาบันโดยตรงหรือโดยปริยายรับเอานิติกรรม ห้างถึงต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๘๒๓ วรรคหนึ่ง (อย่าสับสนกับกรณีหุ้นส่วนผู้จัดการ ทำนอกขอบวัตถุประสงค์ ซึ่งไม่อาจให้สัตยาบันได้)

มาตรา ๗๗ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยตัวแทนแห่งประมวลกฎหมายนี้ มาใช้บังคับแก่
ความเกี่ยวพันระหว่างนิติบุคคลกับผู้แทนของนิติบุคคล และระหว่างนิติบุคคล หรือ
ผู้แทนของนิติบุคคลกับบุคคลภายนอก โดยอนุโลม

มาตรา ๘๒๓ ถ้าตัวแทนกระทำการอันใดอันหนึ่งโดยปราศจากอำนาจก็ดี หรือทำ
นอกทำเหนือขอบอำนาจก็ดี ท่านว่าย่อมไม่ผูกพันตัวการ เว้นแต่ตัวการจะให้
สัตยาบันแก่การนั้น

ถ้าตัวการไม่ให้สัตยาบัน ท่านว่าตัวแทนย่อมต้องรับผิดชอบบุคคลภายนอกโดยลำพัง
ตนเอง เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าบุคคลภายนอกนั้นได้รู้ถือว่าตนทำการโดยปราศจาก
อำนาจ หรือทำนอกเหนือขอบอำนาจ

*****เปรียบเทียบห้างไม่จดทะเบียน** ข้อจำกัดอำนาจไม่มีผลผูกพัน
บุคคลภายนอก ตามมาตรา ๑๐๕๓ แม้หุ้นส่วนทำนอกข้อจำกัดอำนาจ ทุก
คนก็ต้องร่วมรับผิดชอบ トラバใดที่ทำไปตามหลักกรรมตาการค้าขายของห้าง
ตามมาตรา ๑๐๕๐

๒.๘ การลาออกจากการเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ มาตรา ๑๐๖๔/๑ และ ๑๐๖๔/๒

- หุ้นส่วนผู้จัดการต้องทำ “ใบลาออก” เป็นหนังสือ
- หากห้างมีหุ้นส่วนผู้จัดการหลายคน ให้ยื่นใบลาออกต่อหุ้นส่วนผู้จัดการอื่น มีผลเมื่อใบลาออกถึงหุ้นส่วนผู้จัดการอื่น
- หากห้างมีหุ้นส่วนผู้จัดการคนเดียว ต้องแสดงเจตนาต่อหุ้นส่วนคนหนึ่ง โดยทำหนังสือเพื่อนัดประชุมและพิจารณาตั้งหุ้นส่วนผู้จัดการคนใหม่ พร้อมใบลาออก มีผลเมื่อใบลาออกถึงหุ้นส่วนนั้น

-ในระหว่างห้างหุ้นส่วนกับบุคคลภายนอก การลาออกของหุ้นส่วน
ผู้จัดการจะผูกพันบุคคลภายนอกต่อเมื่อได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักฐาน
ทางทะเบียน มาตรา ๑๐๒๓

-เป็นหน้าที่ของห้างต้องเปลี่ยนแปลงหลักฐานทางทะเบียนภายใน ๑๔ วัน
ตามมาตรา ๑๐๖๔/๒ **หุ้นส่วนผู้จัดการที่ลาออกสามารถแจ้งการลาออก
ของตนต่อนายทะเบียนได้เอง ตามมาตรา ๑๐๖๔/๑ ได้ด้วย**

ห้างหุ้นส่วนจำกัด

หัวข้อที่ ๑ ลักษณะของห้างหุ้นส่วนจำกัด

หัวข้อที่ ๒ การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด

หัวข้อที่ ๓ หุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด

หัวข้อที่ ๔ หุ้นส่วนจำกัดความรับผิด

หัวข้อที่ ๑ ลักษณะของห้างหุ้นส่วนจำกัด

มาตรา ๑๐๗๗ อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น คือห้างหุ้นส่วนประเภทหนึ่ง ซึ่งมีผู้เป็นหุ้นส่วนสองจำพวก ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคนซึ่งมี**จำกัดความรับผิดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับจะลงหุ้นในห้างหุ้นส่วนนั้น**จำพวกหนึ่ง และ

(๒) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคนซึ่งต้อง**รับผิดร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนไม่มีจำกัด**จำนวนอีกจำพวกหนึ่ง”

ห้างหุ้นส่วนจำกัดมีผู้เป็นหุ้นส่วน ๒ จำพวก

หุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด

รับผิดในหนี้ของห้างโดยไม่จำกัด
ภายใต้ มาตรา ๑๐๗๐ และ ๑๐๗๑

หุ้นส่วนจำกัดความรับผิด

รับผิดในหนี้ของห้างโดยจำกัด
เพียงเท่าส่วนที่ตนรับจะลงหุ้น
ภายใต้ มาตรา ๑๐๙๕
หากชำระค่าหุ้นครบแล้ว ไม่ต้อง
รับผิดอีก

การแบ่งกำไร จะแบ่งกันตามสัดส่วนการลงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วน
(มาตรา ๑๐๔๔) แต่ในความรับผิดในหนี้ ต้องพิจารณาก่อนว่าเป็นหุ้นส่วน
จำพวกใด

ตัวอย่าง

ก ข ค จัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด ลงหุ้นคนละ ๑๐,๐๐๐ บาท ก และ ข เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด ค เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิด ทุกคนชำระค่าหุ้นครบถ้วนแล้ว

เมื่อห้างเลิกกัน มีการชำระบัญชี พบว่า มีทรัพย์สิน ๕๐,๐๐๐ บาท หนี้สิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท หลังจากชำระหนี้แล้ว เหลือหนี้ค้างชำระ ๕๐,๐๐๐ บาท

เจ้าหนี้สามารถเรียกให้ ก และ ข ชำระหนี้ได้ แต่เรียกให้ ค ชำระหนี้ไม่ได้ เพราะชำระค่าหุ้นครบถ้วนแล้ว

หัวข้อที่ ๒ การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด

มาตรา ๑๐๗๘ อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านบังคับว่าต้องจดทะเบียน ...

(๒) ข้อแถลงความเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด และวัตถุประสงค์...

(๔) ชื่อ ... ของผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิด และจำนวนเงินซึ่งเขา
เหล่านั้นได้ลงทุนด้วยในห้างหุ้นส่วน

(๕) ชื่อ ... ของผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดไม่จำกัดความรับผิด

(๖) ชื่อหุ้นส่วนผู้จัดการ

(๗) ถ้ามีข้อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการอันจะผูกพันห้างหุ้นส่วนนั้น
ประการใดให้ลงไว้ด้วย ...

ข้อสังเกต

๑. การจัดตั้ง หจก. ต้องจดทะเบียนเสมอ ฎีกาที่ ๖๐๖๘/๒๕๕๗ วินิจฉัยว่า การที่บุคคลทั้งหลายร่วมกันยื่นคำร้องขอจดทะเบียนจัดตั้ง หจก. ถือว่าตกลงกันตั้งห้างตามมาตรา ๑๐๑๒ แล้ว ไม่ต้องพิจารณาลักษณะข้อตกลงอีก

ฎีกาที่ ๖๐๖๘/๒๕๕๗ พฤติการณ์ที่โจทก์ จำเลยที่ ๒ และ พ. ร่วมกันยื่นคำร้องขอจดทะเบียนตั้ง หจก. ถือว่าบุคคลดังกล่าวยอมผูกพันกันตามกฎหมาย เพื่อทำกิจการร่วมกันด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำ ในฐานะผู้เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนจำกัดตามมาตรา ๑๐๑๒ แล้ว ต่างจากที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเป็นหุ้นส่วนโดยไม่จดทะเบียนซึ่งต้องพิจารณาด้วยการตกลงนั้นมีลักษณะเป็นสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนหรือไม่

๒. ห้างเป็นนิติบุคคลแยกจากผู้เป็นหุ้นส่วน มีสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบ
ของตัวเองภายในขอบวัตถุประสงค์ อาจฟ้องหรือถูกฟ้องได้ การกระทำ
กิจการใดๆผูกพันห้าง ไม่ผูกพันหุ้นส่วนเป็นการส่วนตัว เหมือนห้างสามัญ
จดทะเบียน ตามมาตรา ๑๐๑๕ และมาตรา ๖๖

๓. มาตรา ๑๐๗๙ ก่อนจดทะเบียนจัดตั้ง หจก. การดำเนินกิจการอยู่ใน
ฐานะห้างไม่จดทะเบียน ผลเช่น หุ้นส่วนทุกคนรับผิดชอบร่วมกันไม่จำกัด
จำนวน แม้ตกลงให้บางคนเป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิด (ฎีกาที่ ๙๙๒/
๒๕๒๑) และการส่งมอบส่วนลงหุ้นที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ ทำได้แต่เพียง
แสดงเจตนา กรรมสิทธิ์ตกเป็นของห้างตั้งแต่เวลานำมาลงหุ้น (ฎีกาที่
๔๑๙๒/๒๕๓๓) เมื่อจดทะเบียนแล้ว หจก. ก็ต้องร่วมรับผิดกับหุ้นส่วนใน
หนี้ซึ่งหุ้นส่วนก่อให้เกิดขึ้นก่อนจดทะเบียนด้วย (ฎีกาที่ ๓๘๖/๒๕๑๙) แต่

สิทธิเรียกร้องต่อบุคคลภายนอกที่ทำละเมิดต่อห้างก่อนจดทะเบียน ไม่
โอนไปยังห้าง เมื่อจดทะเบียนแล้ว (ฎีกาที่ ๒๕๑๐/๒๕๑๖ (ป.))

ฎีกาที่ ๒๕๑๐/๒๕๑๖ (ป.) ขณะเกิดเหตุละเมิด ห้างหุ้นส่วนจำกัดยังมีได้
จดทะเบียน ถือว่าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ โจทก์ผู้เป็นหุ้นส่วนมีอำนาจฟ้อง
จำเลยให้รับผิดชอบในการละเมิดต่อทรัพย์สินของห้าง และอำนาจฟ้องหรือ
สิทธิเรียกร้องของโจทก์ที่มีต่อผู้ทำละเมิดต่อทรัพย์สินนั้นเป็นบุคคลสิทธิ มิใช่
ทรัพย์สินที่ติดตามไปกับตัวทรัพย์สิน เมื่อสิทธิดังกล่าวเกิดขึ้นแล้ว แม้
ต่อมาห้างหุ้นส่วนได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วน
ทั้งหลายซึ่งรวมเข้ากันเป็นห้างหุ้นส่วนนั้นก็ตาม อำนาจฟ้องหรือสิทธิ
เรียกร้องดังกล่าวก็ไม่โอนไปยังห้างหุ้นส่วนจำกัด โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องคดี
นี้ได้

หัวข้อที่ ๓ หุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด

- สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดคล้ายหุ้นส่วนในห้างจดทะเบียน เพราะตามมาตรา ๑๐๗๗ (๒) ต้องร่วมรับผิดในหนี้ของห้างไม่จำกัด จึงนำบทบัญญัติห้างสามัญมาใช้วินิจฉัย
- ความสัมพันธ์ระหว่างหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดด้วยตนเอง และระหว่างหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดกับห้าง ก็ใช้บทบัญญัติห้างสามัญ โดยต้องไม่ขัดกับสภาพของห้าง

ตามมาตรา ๑๐๘๐

ลักษณะของหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด

๓.๑ คุณสมบัติเป็นสาระสำคัญ

๓.๒ เป็นผู้จัดการห้าง

๓.๓ ไม่มีสิทธิค้าขายแข่งกับห้าง

๓.๔ ร่วมรับผิดในหนี้ของห้างไม่จำกัดจำนวน

๓.๑ คุณสมบัติเป็นสาระสำคัญ

- เหตุผล เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการได้ ตามมาตรา ๑๐๘๗ จึงต้องอาศัยความไว
เนื้อเชื่อใจ ส่งผล ๓ ประการ

(๑) ห้ามเลิกกันเมื่อตาย ล้มตาย หรือไร้ความสามารถ มาตรา

๑๐๕๕ (๕) ประกอบมาตรา ๑๐๘๐

(๒) โอนหุ้นให้บุคคลภายนอกโดยหุ้นส่วนอื่นทั้งหมดไม่ยินยอมไม่ได้

มาตรา ๑๐๔๐ ประกอบมาตรา ๑๐๘๐

(๓) โอนเฉพาะส่วนกำไรของตนให้บุคคลภายนอกไม่ทำให้เข้าเป็น

หุ้นส่วน มาตรา ๑๐๔๑ ประกอบมาตรา ๑๐๘๐

(ทั้ง ๓ เรื่อง ให้กลับไปดูที่บรรยายข้างๆ ไม่จดทะเบียน ๗.๑.๒ (๕), ๖.๑

(๑) และ (๒) ประกอบ)

๓.๒ เฉพาะหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดเป็นผู้จัดการห้างได้

มาตรา ๑๐๘๗ อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านว่าต้องให้แต่เฉพาะผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้นเป็นผู้จัดการ

- จัดการงานได้เหมือนหุ้นส่วนผู้จัดการในห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ให้ดูหัวข้อ ๑.๒ ของห้างจดทะเบียน

- นำมาตรา ๑๐๓๕ มาใช้ ถ้าตั้งหุ้นส่วนผู้จัดการคนเดียว คนนั้นมีอำนาจจัดการงานได้ตามลำพัง ถ้าตั้งหลายคนแต่ละคนก็จัดการได้โดยลำพังเช่นกัน เพียงแต่จะทำการอันใดที่หุ้นส่วนผู้จัดการอีกคนทักท้วงไม่ได้

มาตรา ๑๐๓๕ ถ้าได้ตกลงกันไว้ว่าจะให้ผู้เป็นหุ้นส่วนหลายคนจัดการห้างหุ้นส่วนไซ้ หุ้นส่วนผู้จัดการแต่ละคนจะจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นก็ได้ แต่หุ้นส่วนผู้จัดการคนหนึ่งคนใดจะทำการอันใดซึ่งหุ้นส่วนผู้จัดการอีกคนหนึ่งทักท้วงนั้นไม่ได้

๓.๓ ไม่มีสิทธิค้าขายแข่งกับห้าง

- เหมือนหุ้นส่วนในห้างจดทะเบียน (มาตรา ๑๐๖๖ ๑๐๖๗ ประกอบมาตรา ๑๐๘๐) ให้กลับไปดูที่บรรยายห้างจดทะเบียน ๒.๒ ประกอบ ทั้งประเด็นเรียกค่าสินไหมทดแทน กำไร การเรียกให้เลิกห้าง และการขอให้ศาลสั่งหยุดประกอบกิจการที่ค้าขายแข่ง รวมทั้งข้อยกเว้นที่ค้าขายแข่งได้

- มาตรา ๑๐๖๗ วรรคหนึ่ง กำหนดให้ห้างเป็นผู้เรียกผลกำไรหรือค่าสินไหม แต่ถ้าหุ้นส่วนที่ค้าขายแข่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการทั้งหมดเสียเอง หุ้นส่วนจำกัด ความรับผิด ก็มีสิทธิเรียกให้หุ้นส่วนที่ค้าขายแข่งใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ห้างได้ (ฎีกาที่ ๘๕๓๒/๒๕๕๙)

๓.๔ ร่วมรับผิดชอบในหนี้ของห้างไม่จำกัดจำนวน

ตามมาตรา ๑๐๗๗ (๒) โดยความรับผิดชอบเหมือนหุ้นส่วนในห้างจดทะเบียน
จึงส่งผล ๓ ประการ

(๑) รับผิดชอบหลังจากห้างผิดนัดชำระหนี้ และมีสิทธิเรียกร้องให้บังคับเอากับ
ทรัพย์สินของห้างได้ ตามมาตรา ๑๐๗๐ ๑๐๗๑ ประกอบมาตรา ๑๐๘๐
(ดูที่บรรยายห้างจดทะเบียน ๒.๕)

(๒) รับผิดชอบในหนี้ของห้างที่เกิดขึ้นก่อนออกจากห้าง เป็นระยะเวลา ๒ ปีนับ
แต่ออกจากห้าง ตามมาตรา ๑๐๖๘ ประกอบมาตรา ๑๐๘๐ (ดูที่บรรยาย
ห้างจดทะเบียน ๒.๓)

(๓) ผู้เข้ามาเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบคนใหม่ ต้องรับผิดชอบในหนี้ของ
ห้างที่เกิดขึ้นก่อนตนเข้ามาเป็นหุ้นส่วน ตามมาตรา ๑๐๕๒ ประกอบมาตรา
๑๐๘๐ (ดูที่บรรยายห้างไม่จดทะเบียน ๖.๒)

คู่มือกาที่ ๗๓๕/๒๕๖๑ ซึ่งเป็นการวินิจฉัยทั้งประเด็นตาม (๒) และ (๓)

(๑) ห้างมีจำเลยที่ ๒ เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการวันที่ ๘ ก.ย. ๔๗ ถึงวันที่ ๒๓ ก.ย. ๕๖ และมีจำเลยที่ ๓ เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการวันที่ ๒๔ ก.ย. ๕๖ ถึงปัจจุบัน

(๒) วันที่ ๓๐ มิ.ย. ๕๖ ห้างทำสัญญาประนีประนอมฯกับโจทก์รับว่าเป็นหนี้ตกลงผ่อนชำระเป็นงวด ต่อมาห้างผิดนัด โจทก์ฟ้อง วันที่ ๑๘ พ.ย. ๕๖ ให้ห้าง, จำเลยที่ ๒ และที่ ๓ รับผิด

(๓) จำเลยที่ ๓ ต้องร่วมรับผิดกับห้างแม้หนี้เกิดก่อนจำเลยที่ ๓ เข้ามาเป็นหุ้นส่วน (มาตรา ๑๐๕๒, ๑๐๗๗ (๒) และ ๑๐๘๐ วรรคหนึ่ง)

(๔) จำเลยที่ ๒ ต้องร่วมรับผิดกับห้างเพราะหนี้เกิดขึ้นก่อนออกจากหุ้นส่วนและยังอยู่ในเวลาสองปีนับแต่วันที่ออก (มาตรา ๑๐๖๘ และ ๑๐๘๐ วรรคหนึ่ง)

**บทบัญญัติของห้างหุ้นส่วนสามัญอื่นๆ ซึ่งมีคำพิพากษาวินิจฉัยว่า
นำมาใช้กับห้างหุ้นส่วนจำกัด ตามมาตรา ๑๐๘๐**

- ลำดับพิจารณาจากบทบัญญัติห้างจดทะเบียนก่อน หากไม่มี จึงพิจารณา
บทบัญญัติห้างไม่จดทะเบียน

**(๑) เหตุที่ห้างต้องเลิกกันตามคำสั่งศาล มาตรา ๑๐๕๗ (๑) ละเมิด
ข้อบังคับ**

**(๒) เหตุที่ห้างต้องเลิกกันตามคำสั่งศาล มาตรา ๑๐๕๗ (๓) ห้าง
เหลือวิสัยดำรงต่อไปได้ ซึ่งหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบก็เป็นผู้ร้องขอหรือ
ฟ้องให้เลิกห้างได้ (ฎีกาที่ ๗๓๔/๒๕๖๑ และน่าจะรวมไปถึงการร้องขอ
หรือฟ้องให้เลิกห้างตามมาตรา ๑๐๕๗ ทั้ง ๓ กรณี)**

ฎีกาที่ ๗๓๔/๒๕๖๑ ห้ามหุ้นส่วนจำกัด ส. มีหุ้นส่วน ๖ คน คือ โจทก์ทั้งสี่
และ อ. เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิด ส่วนจำเลยที่ ๒ เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัด
ความรับผิดและเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ตามคำฟ้องอ้างว่าจำเลยที่ ๒ กระทำ
ล่วงละเมิดบทบังคับอันเป็นข้อสาระสำคัญซึ่งสัญญาหุ้นส่วนกำหนดไว้โดยจง
ใจ ทำให้ห้ามเหลือวิสัยที่จะดำรงอยู่ต่อไปได้ เมื่อบทบัญญัติในเรื่องห้าม
หุ้นส่วนจำกัดไม่ได้กล่าวถึงว่าหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดมีสิทธิขอลีกห้าม
หรือไม่ ต้องนำบทบัญญัติเรื่องการเลิกห้างของห้างหุ้นส่วนสามัญมาใช้บังคับ
ตามมาตรา ๑๐๘๐ มีผลให้หุ้นส่วนคนใดอาจร้องขอให้ศาลสั่งเลิกห้างตาม
มาตรา ๑๐๕๗ (๓) ได้ โจทก์ทั้งสี่ย่อมมีอำนาจฟ้องขอลีกห้างหุ้นส่วนจำกัด
ส. จำเลยที่ ๑ และจัดการชำระบัญชีได้

(๓) สิทธิออกเสียงลงคะแนนถอดถอนหุ้นส่วนผู้จัดการ ต้องให้หุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบออกเสียง หุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบไม่มีสิทธิ

มาตรา ๑๐๓๖ “อันหุ้นส่วนผู้จัดการนั้น จะเอาออกจากตำแหน่งได้ต่อเมื่อผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายอื่นยินยอมพร้อมกัน เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น”

(๔) สิทธิไต่ถามการทำงานของห้าง ตรวจสอบและคัดสมุดบัญชี เอกสารของห้าง มาตรา ๑๐๓๗ หุ้นส่วนทุกประเภทมีสิทธินี้ แต่การใช้สิทธิของหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบ ต้องมีเหตุสมควรและพิจารณาเป็นรายกรณีไป (ฎีกาที่ ๑๑๕๕๖/๒๕๕๗)

(๕) สังเกตว่า มาตรา ๑๐๕๐ และมาตรา ๑๐๕๓ ซึ่งใช้กับห้างไม่จดทะเบียนไม่นำมาใช้กับ หจก. เพราะโดยสภาพ หจก. คือ ห้างนิติบุคคลรับผิดชอบในขอบวัตถุประสงค์และข้อจำกัดอำนาจมีการจดทะเบียน

หัวข้อที่ ๔ หุ่นส่วนจำกัดความรับผิดชอบ

ลักษณะพิเศษของหุ่นส่วนจำกัดความรับผิดชอบ

๔.๑ ไม่มีอำนาจจัดการงานของห้างหุ่นส่วนจำกัด

๔.๒ ห้ามเอาชื่อเรียกขานระคนเป็นชื่อห้าง

๔.๓ ทูน (หุ่น) เป็นหลักประกันการชำระหนี้

๔.๔ คุณสมบัติไม่เป็นสาระสำคัญ

๔.๕ เจ้าหนี้ของห้างจะฟ้องได้ต่อเมื่อห้างเลิกกัน

๔.๑ ไม่มีอำนาจจัดการงานของห้างหุ้นส่วนจำกัด

มาตรา ๑๐๘๗ อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านว่าต้องให้แต่เฉพาะผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดไม่จำกัดความรับผิดเท่านั้นเป็นผู้จัดการ

(๑) เหตุผล เพราะรับผิดเพียงจำกัด อาจใช้ความระมัดระวังน้อยบุคคลภายนอกอาจเข้าใจผิดว่าเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด

(๒) หากสอดเข้าจัดการงาน ต้องรับผิดต่อบุคคลภายนอกในบรรดาหนี้ของห้างโดยไม่จำกัดจำนวน (หลังจากห้างผิดนัดชำระหนี้) ตามมาตรา ๑๐๘๘ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๑๐๗๐

มาตรา ๑๐๘๘ วรรคหนึ่ง ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดผู้ใดสอดเข้าไปเกี่ยวข้องกับจัดการงานของห้างหุ้นส่วน ท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดร่วมกันในบรรดาหนี้ทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนนั้นโดยไม่จำกัดจำนวน

(๓) การ “สอด” เข้าจัดการงาน มีเงื่อนไขว่าการนั้นต้องผูกพันตัวห้าง ด้วย คือ (๑) การงานที่ทำต้องอยู่ภายในขอบวัตถุประสงค์ และ (๒) ได้ทำไป โดยผลการ แต่มีการให้สัตยาบันโดยห้างตามมาตรา ๗๗ ประกอบมาตรา ๘๒๓ วรรคหนึ่ง **หรือ** ได้ทำไปโดยได้รับมอบอำนาจจากหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบซึ่งเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการให้ทำการ (กรณีรับมอบอำนาจ ก็ยังถือว่าเป็น “สอด”) หากอยู่ในขอบอำนาจการนั้นก็ผูกพันห้างตามมาตรา ๘๒๐ แต่ถ้าอยู่นอกขอบอำนาจ ห้างต้องให้สัตยาบัน ตามมาตรา ๘๒๓ วรรคหนึ่ง

(๔) ความรับผิดชอบของหุ้นส่วนผู้สอดเข้าจัดการงาน ครอบคลุมถึงหนี้ทั้งปวงของห้างที่มีต่อบุคคลภายนอกทั้งหมด (ถือว่าบุคคลทั่วไปเข้าใจผิดไปแล้ว) ไม่จำกัดเฉพาะกิจการที่สอดเข้าจัดการ ส่วนระหว่างหุ้นส่วนด้วยกันเอง ความรับผิดชอบยังคงเป็นไปตามมาตรา ๑๐๗๗ (๑)

(ให้ดูตัวอย่างท้ายหัวข้อ ๔.๑ นี้ประกอบ)

(๕) หุ้่นส่วนจำกัดความรับผิดชอบจัดการงาน จึงลงหุ้่นเป็นแรงงานไม่ได้ แต่เป็นผู้ชำระบัญชีห้างได้ (เพราะห้างเลิกแล้ว)

มาตรา ๑๐๘๓ การลงหุ้่นของผู้เป็นหุ้่นส่วนจำกัดความรับผิดชอบนั้น ท่านว่าต้องให้ลงเป็นเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น ๆ

มาตรา ๑๐๘๔ ผู้เป็นหุ้่นส่วนจำกัดความรับผิดชอบนั้นจะตั้งให้เป็นผู้ชำระบัญชีของห้างหุ้่นส่วนก็ได้

(๖) หุ้่นส่วนจำกัดความรับผิดชอบจัดการงาน จึงค้าขายแข่งได้

มาตรา ๑๐๘๐ ผู้เป็นหุ้่นส่วนจำกัดความรับผิดชอบจะประกอบการค้าขายอย่างใด ๆ เพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์บุคคลภายนอกก็ได้ แม้ว่าการงานเช่นนั้นจะมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันกับการค้าขายของห้างหุ้่นส่วนก็ไม่ห้าม

ตัวอย่าง ๑

ห้างหุ้นส่วนจำกัด ขายไถ่อย่าง มี ก ข เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด และเป็นผู้จัดการ ค เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิด แต่ไปซื้อเนื้อไถ่จาก บุคคลภายนอกโดยพลการ ซึ่งอยู่ในขอบวัตถุประสงค์ของห้าง หากห้าง ให้สัตยาบัน ตามมาตรา ๗๗ ประกอบมาตรา ๘๒๓ วรรคหนึ่ง ผู้กผัน ห้าง บุคคลภายนอกเรียกให้ห้างรับผิด และให้ ค รับผิดได้ไม่จำกัด หลังจากห้างผิดนัด ตามมาตรา ๑๐๗๐ เป็นกรณีมาตรา ๑๐๘๘ วรรค หนึ่ง

แต่ถ้าห้าง ไม่ให้สัตยาบัน ไม่ใช้กรณีมาตรา ๑๐๘๘ วรรคหนึ่ง เพราะไม่ ผู้กผันห้าง ต้องเรียกให้ ค รับผิดเป็นการส่วนตัว ตามมาตรา ๗๗ ประกอบมาตรา ๘๒๓ วรรคสอง

ตัวอย่าง ๒

ถ้า ค หุ่นส่วนจำกัดความรับผิด ไปซื้อเครื่องหวายจากบุคคลภายนอก มาจำหน่ายโดยผลการ ห้างให้สัตยาบันไม่ได้เพราะอยู่นอกขอบวัตถุประสงค์ ตามมาตรา ๖๖ ต้องเรียกให้ ค รับผิดเป็นการส่วนตัวและไม่ใช่กรณี มาตรา ๑๐๘๘ วรรคหนึ่ง

ตัวอย่าง ๓

ถ้า ค ได้รับมอบอำนาจจาก ก ให้เป็นตัวแทนไปซื้อเนื้อไก่จาก บุคคลภายนอก การดังกล่าวผูกพันห้าง ตามหลักตัวแทน มาตรา ๘๒๐ แต่ยังถือว่า ค สอดเข้าจัดการงาน บุคคลภายนอกเรียกให้ห้างรับผิด และให้ ค รับผิดได้ไม่จำกัด หลังจากห้าง ผิดนัด ตามมาตรา ๑๐๗๐ เป็น กรณีมาตรา ๑๐๘๘ วรรคหนึ่ง

๔.๒ ห้ามเอาชื่อหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบเรียกขานระคนเป็นชื่อห้าง

มาตรา ๑๐๘๑ ห้ามมิให้เอาชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบมาเรียกขานระคนเป็นชื่อห้าง

มาตรา ๑๐๘๒ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบคนใดยินยอมโดยแสดงออกชัดหรือโดยปริยายให้ใช้ชื่อของตนระคนเป็นชื่อห้างไซ้ ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นจะต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกเสมือนตั้งว่าเป็นหุ้นส่วนจำกัดความไม่จำกัดความรับผิดชอบนั้น

แต่ในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนกันเองนั้น ความรับผิดชอบของผู้เป็นหุ้นส่วนเช่นนี้ ท่านให้คงบังคับตามสัญญาหุ้นส่วน

(๑) ชื่อจริงหรือชื่อสกุล แม้นำมาใช้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของชื่อห้าง
แต่ไม่รวมถึงส่วนหนึ่งของชื่อ

(๒) ไม่รวมถึงชื่อของบุคคลภายนอก และบุคคลภายนอกไม่ต้องรับผิดชอบ หลัก

“ผู้แสดงตนว่าเป็นหุ้นส่วนต้องรับผิดชอบ มาตรา ๑๐๕๔” ไม่ใช่กับหกจก.

(๓) การยินยอม อาจโดยชัดแจ้งด้วยวาจาหรือกิริยา หรือโดยปริยาย เช่น ไม่คัดค้าน ที่ตกลงกันให้ใช้ชื่อตน

(๔) ไม่จำเป็นว่าบุคคลภายนอกต้องรู้หรือไม่รู้ ว่าเป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบ ดังนั้น เมื่อยินยอมให้ใช้ชื่อ จึงรับผิดชอบต่อหนี้ทั้งปวงโดยไม่จำกัดเสมือนเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบ

(๕) ระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกัน คงรับผิดชอบไม่เกินส่วนที่ตนรับว่าจะลงหุ้น ตามมาตรา ๑๐๗๗ (๑) และมาตรา ๑๐๘๒ วรรคสอง

๔.๓ ทุน(หุ้น)ของหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบเป็นหลักประกันการชำระหนี้

(๑) เป็นหลักการที่นำมาซึ่งมาตรา ๑๐๘๔ และ ๑๐๘๕ เหตุผล คือ เมื่อห้างเล็ก เจ้าหนี้ต้องได้รับชำระหนี้ก่อนคืนทุน จึงต้องป้องกันไม่ให้หุ้นส่วนทำให้ทุนของห้างลดลงระหว่างดำเนินกิจการ (หุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบต้องรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวน (หลังห้างผิดนัด) อยู่แล้ว ไม่ต้องอยู่ภายใต้หลักนี้)

(๒) มาตรา ๑๐๘๔ วรรคหนึ่ง การจ่ายเงินปันผลหรือดอกเบียให้แก่หุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบเป็นการจ่ายจากเงินกำไร

“กำไร” กำไรสะสม คือ จำนวนทรัพย์สินทั้งหมด หักหนี้และส่วนลงหุ้นทั้งหมด ซึ่งไม่ใช่เพียงรอบปีบัญชีล่าสุด แต่ต้องดูทุกรอบปีบัญชีย้อนหลังจนถึงปัจจุบัน

“เงินปันผล” เงินที่หุ้นส่วนตกลงแบ่งจากทรัพย์สินของห้างเพื่อคืนแก่หุ้นส่วน

“ดอกเบี้ยย” ข้อตกลงระหว่างหุ้นส่วนว่าในแต่ละปีต้องจ่ายดอกเบี้ยยให้แก่หุ้นส่วนที่ลงหุ้นด้วยเงินสด (เป็นการสร้างแรงจูงใจให้ลงหุ้นด้วยเงินสด)

- ถ้าห้างไม่มี “กำไร” ห้ามจ่ายเงินปันผลหรือดอกเบี้ยยแก่หุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบจากเงินส่วนอื่น เพราะทุนของห้างลดน้อยลง ทำให้เจ้าหนี้เสียเปรียบ

(๓) มาตรา ๑๐๘๔ วรรคสอง ถ้าห้างขาดทุนจนทุนลดน้อยลง ห้ามแบ่งเงินปันผลหรือดอกเบี้ยยแก่หุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบ จนกว่าทุนที่ขาดได้คืนมาเต็มจำนวน เพราะจะคืนทุนทางอ้อมแก่หุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบ ชัดกับหลักที่ว่าหนี้ย่อมได้คืนก่อนทุน

(๔) มาตรา ๑๐๘๔ วรรคสาม ถ้าได้รับเงินปันผลหรือดอกเบี้ยยไปตามมาตรา ๑๐๘๔ โดยสุจริตไม่ต้องคืน แต่หากไม่สุจริต ห้างเรียกคืนได้ แม้ห้างไม่เรียกต่อมาห้างเลิกกัน เจ้าหนี้เรียกให้หุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบเอาเงินนั้นมาชำระแก่เจ้าหนี้ได้ ตามมาตรา ๑๐๙๕ วรรคสอง (๓) (ดูหัวข้อ ๔.๔)

ตัวอย่าง ห้างมี ก และ ข เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด ค เป็นหุ้นส่วน
จำกัดความรับผิด มีทรัพย์สิน ๖๐๐,๐๐๐ บาท ทุกคนลงหุ้นเป็นเงินคนละ
๑๐๐,๐๐๐ บาท และเงินที่กู้จาก ง ๓๐๐,๐๐๐ บาท
กรณีที่ ๑ ปีที่ ๑ ทรัพย์สินเพิ่มเป็น ๙๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อหักหนี้และส่วน
ลงทุนเท่ากับมีกำไร ๓๐๐,๐๐๐ บาท

ปีที่ ๒ ห้างขาดทุน ทรัพย์สินลดลงเหลือ ๗๐๐,๐๐๐ บาท

แม้ว่าจะขาดทุนในปีที่ ๒ แต่ยังมีกำไรสะสมอยู่ ๑๐๐,๐๐๐ บาท

แบ่งเงินปันผลจากกำไรให้ ค หุ้นส่วนจำกัดความรับผิดได้

กรณีที่ ๒ ปีที่ ๑ ทรัพย์สินเพิ่มเป็น ๗๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อหักหนี้และส่วน
ลงทุนเท่ากับมีกำไร ๑๐๐,๐๐๐ บาท

ปีที่ ๒ ห้างขาดทุน ทรัพย์สินลดลงเหลือ ๔๐๐,๐๐๐ บาท

ลองสมมติว่า หากห้างเลิกกันชำระบัญชี ึ่ง ต้องได้รับชำระหนี้ก่อน
๓๐๐,๐๐๐ บาท เงินที่เหลือ ๑๐๐,๐๐๐ บาท เฉลี่ยคืนแก่หุ้นส่วน
๓๓,๓๓๓ บาท เฉลี่ยรับส่วนที่ขาดทุนตามส่วนลงหุ้น (มาตรา ๑๐๖๓)

ดังนั้น กรณีนี้ ถ้าห้างจ่ายเงินปันผลแก่ ค ก็จะเป็นการคืนทุน
ทางอ้อม อาจทำให้เจ้าหนี้เสียหาย มาตรา ๑๐๘๔ วรรคสอง จึงห้ามไว้

(๕) มาตรา ๑๐๘๕ ต้องรับผิดชอบบุคคลภายนอกเท่าที่แสดงออกว่าลงหุ้นมากกว่าความเป็นจริง

“ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบได้แสดงด้วยจดหมายหรือใบแจ้งความหรือด้วยวิธีอย่างอื่นให้บุคคลภายนอกทราบว่าตนได้ลงหุ้นไว้มากกว่าจำนวนซึ่งได้จดทะเบียนเพียงใด ท่านว่าผู้นั้น จะต้องรับผิดชอบเท่าถึงจำนวนเพียงนั้น”

๔.๔ คุณสมบัติของหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดไม่เป็นสาระสำคัญ

เพราะรับผิดจำกัด สิทธิหน้าที่จำกัด การเป็นหุ้นส่วนไม่เป็นการเฉพาะตัว
สาระสำคัญอยู่ที่เงินหรือทรัพย์สินที่ลงหุ้น นำมาซึ่งผล ๒ ประการ

(๑) โอนหุ้นให้บุคคลอื่นได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมของหุ้นส่วนอื่น

มาตรา ๑๐๙๑ ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดจะโอนหุ้นของตน
ปราศจากความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นๆ ก็โอนได้

- เปรียบเทียบกับหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด ซึ่งนำมาตรา ๑๐๓๒ และ
๑๐๔๐ มาใช้ ตามมาตรา ๑๐๘๐ วรรคหนึ่ง การโอนหุ้นเป็นการ
เปลี่ยนแปลงข้อสัญญาจัดตั้งห้าง และเป็นการชักนำบุคคลภายนอกเข้ามา
เป็นหุ้นส่วน ต้องได้รับความยินยอมจากหุ้นส่วนอื่น

(๒) หุ้นส่วนจำกัดความรับผิด ตาย ล้มละลาย ไร้ความสามารถ ห้างไม่เลิกกัน

มาตรา ๑๐๙๒ การที่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด ตายก็ดี ล้มละลายหรือตกเป็นคนไร้ความสามารถก็ดี หาเป็นเหตุให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องเลิกกันไม่ เว้นแต่จะได้มีข้อสัญญากันไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๐๙๓ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดผู้ใดตาย ท่านว่า ทายาทของผู้นั้นยอมเข้าเป็นหุ้นส่วนแทนที่ผู้ตาย เว้นแต่จะได้มีข้อสัญญากันไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๐๙๔ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดผู้ใดล้มละลาย ท่านว่าต้อง เอาหุ้นของผู้นั้นในห้างหุ้นส่วนออกขายเป็นสินทรัพย์ในกองล้มละลาย
- เปรียบเทียบกับหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด นำมาตรา ๑๐๕๕ (๕) ในห้างหุ้นส่วนสามัญมาใช้ ตามมาตรา ๑๐๘๐ วรรคหนึ่ง

๔.๕ เจ้าหนี้ของห้างจะฟ้องหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดต่อเมื่อห้างเลิก กัน

มาตรา ๑๐๙๕ วรรคหนึ่ง ตราบใดที่ห้างหุ้นส่วนจำกัดยังมีได้เลิกกัน ตราบ
นั้นเจ้าหนี้ของห้างย่อมไม่มีสิทธิจะฟ้องร้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความ
รับผิดได้

(๑) นอกจากจะฟ้องได้ต่อเมื่อห้างเลิกแล้ว เจ้าหนี้ของห้างยังถูกจำกัดให้
บังคับเอาแก่ทรัพย์สินเฉพาะบางอย่าง

มาตรา ๑๐๙๕ วรรคสอง เจ้าหนี้ของห้างมีสิทธิฟ้องร้องผู้เป็นหุ้นส่วน
จำพวกจำกัดความรับผิดได้เพียงจำนวนดังนี้ คือ (๑) จำนวนลงหุ้นของผู้เป็น
หุ้นส่วนเท่าที่ยังค้างส่งแก่ห้างหุ้นส่วน (๒) จำนวนลงหุ้นเท่าที่ผู้เป็นหุ้นส่วน
ได้ถอนไปจากสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วน (๓) จำนวนเงินปันผลและดอกเบี้ย
ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนได้รับไปแล้วโดยทุจริตและฝ่าฝืนต่อบทมาตรา ๑๐๘๔

ตัวอย่าง ห้างมี ก และ ข เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด ค เป็นหุ้นส่วน
จำกัดความรับผิด ลงหุ้นคนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ชำระส่วนลงหุ้นแล้วคนละ
๕๐,๐๐๐ บาท ค ได้ถอนทุนคืน ๒๐,๐๐๐ บาท และ ค ได้รับเงินปันผลที่
จ่ายขณะห้างขาดทุนไปโดยทุจริตอีกจำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท

ถ้าห้างยังไม่เลิก เจ้าหนี้ห้างเรียกให้ ค รับผิดในหนี้ของห้างไม่ได้
เมื่อห้างเลิก สามารถบังคับแก่ทรัพย์สินดังนี้

(๑) ส่วนลงหุ้นที่ ค ยังค้างชำระอยู่ ๕๐,๐๐๐ บาท

(๒) เงินส่วนที่ ค ถอนทุนคืนไป ๒๐,๐๐๐ บาท

(๓) เงินปันผลที่ ค รับไว้โดยทุจริตและฝ่าฝืนต่อมาตรา ๑๐๘๔

จำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท

(๒) เจ้าหนี้จะมาฟ้องเรียกให้ชำระหนี้ตามมาตรา ๑๐๕๑ ไม่ได้

ฎีกาที่ ๒๕๑/๒๕๖๒ มาตรา ๑๐๕๑ ที่บัญญัติให้หุ้นส่วนซึ่งออกจากห้างไปแล้วยังต้องรับผิดชอบในหนี้ซึ่งห้างก่อให้เกิดขึ้นก่อนที่ตนออกจากหุ้นส่วนใช้บังคับแก่ห้างหุ้นส่วนสามัญ ซึ่งหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้อันได้ก่อขึ้นเพราะจัดการไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น แตกต่างจากหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบในห้างหุ้นส่วนจำกัด ซึ่งรับผิดชอบเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับจะลงหุ้น และในระหว่างที่ห้างยังไม่เลิกกัน เจ้าหนี้ของห้างไม่มีสิทธิฟ้องร้องหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบ กรณีจึงไม่อาจนำมาตรา ๑๐๕๑ มาใช้บังคับแก่หุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบในห้างหุ้นส่วนจำกัดได้ แม้หนี้ค่าภาษีอากรจะเกิดขึ้นระหว่างที่จำเลยเป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบ จำเลยก็ไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้ดังกล่าว

สรุป มีเพียงบางกรณีที่หุ้นส่วนจำกัดความรับผิด ต้องรับผิดไม่จำกัด หรือรับผิดเกินส่วนที่ตนลงหุ้น เช่น

(๑) ก่อนหน้าจดทะเบียนห้าง ตามมาตรา ๑๐๗๙ รับผิดไม่จำกัด เป็นหุ้นส่วนในห้างสามัญไม่จดทะเบียน

(๒) ยอมให้ใช้ชื่อระคนชื่อห้าง ตามมาตรา ๑๐๘๑ และ ๑๐๘๒ รับผิดไม่จำกัดเหมือนหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด

(๓) แสดงว่าลงหุ้นมากกว่าเป็นจริง ตามมาตรา ๑๐๘๕ รับผิดถึงจำนวนที่แสดง

(๔) สอดเข้าไปจัดการงานของห้าง ตามมาตรา ๑๐๘๘ รับผิดไม่จำกัดเหมือนหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิด